
Idäntalouksien katsauksia

Review of Economies in Transition 4 • 1992

SUOMEN PANKKI • BANK OF FINLAND

Siirtymätalouksien tutkimuslaitos • Institute for Economies in Transition • BOFIT

ISSN 1235-7405

Uudelleenjulkaistu pdf-muodossa 2014

Suomen Pankki
Siirtymätalouksien tutkimuslaitos (BOFIT)

PL 160
00101 Helsinki
Puh: (09) 183 2268
Faksi: (09) 183 2294
bofit@bof.fi
www.bof.fi/bofit

Tässä julkaisussa esitetyt mielipiteet ovat kirjoittajan omia eivätkä välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

Itäisen Keski-Euroopan talouskehitys vuonna 1991

Tuotanto on pienentynyt rajusti. BKT on laskenut kaikissa itäisen Keski-Euroopan maissa kolmatta vuotta peräkkäin - vuonna 1991 eniten Bulgariassa ja vähiten Unkarissa. Talouskehityksen laskun taustalla on eri maiden voimakkuudeltaan ja aikataulultaan vaihteleva vakauttaminen ja rakenteellinen uudistaminen. SEV-kaupan romahtaminen, Neuvostoliiton hajoaminen ja energian sekä raaka-aineiden maailmanmarkkinahinnoittelu vähensivät teollista tuotantoa viidenneksellä edellisvuodesta. Maatalouden tuotanto pieneni arviolta 3 %. Tilastot vaihtelevat luotettavuudeltaan verrattain paljon ja kattavat esimerkiksi yksityisen sektorin suhteellisen voimakkaasta kasvusta vain osan. Tilastointimenetelmät ovat osittain muuttuneet.

Reaalipalkkojen lasku ja työvoiman yksikkökustannusten suhteellinen kasvu lisäävät työttömyyttä. BKT supistui työvoiman yksikkökustannuksia nopeammin kaikissa itäisen Keski-Euroopan maissa. Puolaa lukuun ottamatta reaalipalkat laskivat työvoiman tuottavuutta enemmän. Työvoima menetti tehokkuuttaan vuonna 1991 vähiten Puolassa, jossa työttömiä on jo verrattain paljon työvoimasta ja eniten Tšekkoslovakiassa, jossa työttömiä on suhteessa työvoimaan puolta vähemmän.

Itäisen Keski-Euroopan maissa oli vuoden 1991 loppuun mennessä 3.8 miljoonaa työtöntä. Työttömyysasteen ennakoidaan kasvavan muissa itäisen Keski-Euroopan maissa, paitsi ehkä Tšekkoslovakiassa, ainakin 15 %:iin vuoden 1992 loppuun mennessä.

Työttömyyden jyrkkä kasvu edellisvuodesta voi vaikeuttaa budjetin tasapainottamista. Hintatukiaisten huomattavasta vähentämisestä huolimatta budjettitasapaino jäi muissa maissa paitsi Tšekkoslovakiassa saavuttamatta. Budjettivajeet olivat mittavia Bulgariassa ja Puolassa sekä kohtalaisen suuria Unkarissa ja Romaniassa. Budjettitulot vähenivät kaikissa maissa menoja enemmän, joten julkisia menoja on edelleen vähennettävä budjettivajeiden pienentämiseksi ja hintojen vakauttamiseksi.

Hinnat on kaikissa itäisen Keski-Euroopan maissa jo suurimmaksi osaksi vapautettu. Hintojen vapauttaminen yleisen liikakysynnän vielä vallitessa nosti hintoja Bulgariassa 470 % ja Romaniassa 205 %. Puolassa hintojen nousuvauhti oli suurimmillaan vuonna 1989, jolloin hinnat nousivat 640 %. Vuonna 1991 hinnat nousivat Unkarissa 34 %, Tšekkoslovakiassa 54 % ja Puolassa 60 %. Tšekkoslovakiassa hintojen nousuvauhti onnistuttiin vaimentamaan jo vakauttamisvuoden 1991 jälkipuoliskolla.

Latinalaisen Amerikan kokemuksesta tiedetään, että hintojen vakauttaminen kaksinumeroisesta nousuvauhdista on vaikeata ellei mahdotonta lyhyellä ajalla. Hintojen vakauttaminen kolminumeroisesta nousuvauhdista kaksinumeroiseen on ollut helpompaa. Rakenteellisten uudistusten aloittaminen vakauttamisen yhteydessä voi tuottaa ylimääräistä epävarmuutta.

Hintojen suhteellisen voimakkaan nousun vuoksi itäisen Keski-Euroopan maiden kansallisten valuuttojen reaaliset valuuttakurssit ovat vahvistuneet. SEV-kaupan viennin korvaaminen lännen viennillä vaikeutui vuonna 1991 jo pelkästään epäedullisen valuuttakurssikehityksen vuoksi. Valuuttakurssia ei siten välttämättä voi sitoa nimelliseksi ankkuriksi kovin pitkäksi ajaksi viennin tai ulkomaisten sijoitusten kasvun hidastumisen pelossa. Kokonaisvienti väheni edellisvuodesta kaikissa itäisen Keski-Euroopan maissa ja kokonaistuonti kauppataseen vajeen välttämiseksi muissa maissa paitsi Puolassa. SEV-kaupasta eniten riippuvaiset Bulgaria ja Tšekkoslovakia ovat olleet suurimmissa vaikeuksissa vanhan SEV-kaupan aikaisen tuotantorakenteensa muuttamisessa ja suuntaamisessa lännen kauppaan.

Bulgaria

Bulgaria ja Tšekkoslovakia aloittivat Puolan šokkihoitoa muistuttavan talousohjelman vuoden 1991 alkupuolella. Bulgarian siirtymäkauden ongelmat ovat kuitenkin olleet Puolaan ja Tšekkoslovakiaan verrattuna moninkertaiset. BKT väheni vuonna 1991 peräti 23 % ja teollisuustuotanto 28 %. Investointeja supistettiin ennätyskelliset 36 %. Työttömiä oli vuoden 1991 loppuun mennessä 10 % työvoimasta. Pelkästään jo suuren budjettivajeen (7 % BKT:sta) vuoksi maan syvenevään lamaan löytyy tuskin välitöntä helpotusta

Vakauttamisen tulokset ovat olleet pettymyksiä. Hinnat nousivat vuonna 1991 edellisvuodesta 470 %. Odotukset hintojen nousuvauhdin taitumisesta alle 100 %:n voivat kuluvana vuonna olla ennenaikaisia, ellei šokkihoitoa entisestään tehosteta. Levan vaihtokurssia on edelleen devalvoitava lännen viennin edistämiseksi.

Bulgarian talouskasvu pysyi vuoteen 1988 asti vakaana lähinnä suhteellisen suuren Neuvostoliiton-kaupan ansiosta. Vuoden 1991 alussa, kun SEV-kaupassa siirryttiin käyttämään vaihdettavia valuuttoja ja maailmanmarkkinahintoja, maa ajautui vakavaan raaka-aine- ja energiapuulaan.

Talou uudistusten vaikutukset yksityiseen kulutukseen ovat olleet merkittäviä. Reaalipalkat alenivat 58 % ja vähittäiskaupan liikevaihto väheni 54 %. Verotulot vähenivät vuonna 1991 voimakkaasti.

Ulkomaanvelka kaksinkertaistui 1980-luvun jälkipuoliskolla ja ylitti maan velanhoitokyvyn vuoden 1990 maaliskuussa. Samalla menetettiin mahdollisuudet uusiin luottoihin kansainvälisiltä luottomarkkinoilta. Vuonna 1991 vaihdettavan valuutan määräinen velka oli suuruudeltaan 11.6 mrd. dollaria. BKT:hen tai vaihdettavan valuutan määräiseen vientiin suhteutettavat velkaluvut ovat muuttuneet epäedullisempaan suuntaan.

Ulkomaankauppa oli voimakkaasta supistumisestaan huolimatta tasapainossa vuonna 1991. Kokonaisvienti väheni 54 % ja kokonaistuonti peräti 64 %. Vienti entisiin SEV-maihin supistui 64 % ja tuonti 73 %. Vaihtotaseen vaje oli vuonna 1991 odotettua pienempi eli 0.9 mrd. dollaria.

Vuoden 1992 tammikuussa teollisuustuotanto väheni edellisvuoden vastaavaan ajanjaksoon verrattuna 30 % ja hinnat nousivat vuoden 1991 joulukuusta 5 %. Talouskehityksen suunta tuskin muuttuu vuonna 1991 syventyneestä lamasta olennaisesti, vaikka BKT:n laskun odotetaankin hidastuvan vuonna 1992.

Puola

Puola on itäisen Keski-Euroopan maiden vakauttamispolitiikan ja šokkihoidon edelläkävijä. Mallia Puolasta ovat ottaneet ainakin Tšekkoslovakia ja Bulgaria. Puolassa luovuttiin nimellisestä valuuttakurssiankkurista ja zlotyn kiinteästä dollarikurssista vuoden 1991 toukokuussa eli puolitoista vuotta vakauttamisen aloittamisen jälkeen. Valuuttakurssin on annettu tämän jälkeen devalvoitua 1.8 % kuukaudessa eli selvästi kotimaisten hintojen nousuvauhtia vähemmän. Reaalinen valuuttakurssi on vahvistunut keskimäärin 2 % kuukaudessa.

Hintojen nousuvauhti on laskenut voimakkaasti vuodesta 1989. Vakauttamisvuosina 1990–1991 hinnat nousivat 250 % ja 60 % edellisvuodesta. Vakauttamisohjelmaa on arvosteltu toisinaan voimakkaasti ja sen tähänastisiin saavutuksiin on suhtauduttu varauksella. Huomattavia taloudellisia voimavaroja on siirtynyt ulkomaille, vahva tuontakilpailu on vähentänyt kotimaista kilpailua ja kotimainen kysyntä on supistunut merkittävästi. Vuonna 1991 reaalipalkat kuitenkin nousivat 4 % ja yksityinen kulutus kasvoi 12 %.

BKT pieneni vuonna 1991 kuten edellisvuonnakin, tosin hieman vähemmän eli vajaa 10 %. Julkisen sektorin teollisuustuotanto on osoittanut sopeutuvansa huonosti jo aloitettuihin talousuudistuksiin ja supistui viidenneksellä. Jatkossakaan valtioneollisuuden elvyttämiseen on tuskin edellytyksiä, sillä lisärahoitusta ei voida myöntää kireän luotto- ja rahapolitiikan vallitessa.

Työttömiä oli vuonna 1991 kaikkiaan 12 % työvoimasta. Vuonna 1992 valtionalouden työttömyyden ennustetaan kasvavan lähemmäksi 20 %:a. Osa virallisen talouden tuotantorakenteesta on ja muuttuu elinkelvottomaksi. Tilastot liioittelevat romahduksen suuruutta, koska yksityisen sektorin tilastointi ei ole luotettavaa. Työllisyyteen vaikuttaa myönteisesti suhteellisen elinvoimaisen yksityisen sektorin kasvu. Yksityisten yritysten määrä kasvoi puolella ja yhteisyritysten määrä kolminkertaiseksi edellisvuodesta. Vuoden 1991 lopussa yksityinen sektori työllisti maataloutta lukuun ottamatta neljänneksen maan työvoimasta. Maatalouden työvoimasta suurin osa on jo pitkään ollut yksityisen sektorin palkkaamaa.

Taloudelliseen tilanteeseen helpotusta? Kansainvälisen valuuttarahaston vakauttamisluottojen hankkimiseksi budjettivaje on saatava supistumaan 5 %:iin kansantulosta. Neuvottelut Lontoon klubin kanssa 10–12 mrd:n suuristen kaupallisten luottojen uudelleenjärjestelyistä voivat käynnistyä vasta, kun valuuttarahaston kanssa on päästy yhteisymmärrykseen. Pariisin klubin neuvottelujen lopputuloksena sovittiin vuoden 1991 huhtikuussa runsaan 30 mrd:n dollarin suuruisen julkisen velan puolittamisesta vuoteen 1994 mennessä.

Budjettivajeen pienentämiseen tähtäävät toimet on jo valittu talouden uudeksi nimelliseksi ankkuriksi. Budjettivajeen ankkuroinnilla pyritään yhtäältä vakauttamaan rahataloutta ja toisaalta estämään reaalisen valuuttakurssin vientiä hidastava vahvistuminen. Budjettivajeen suuruudesta oli kuluvan vuoden keväällä huomattavia poliittisia erimielisyyksiä, jotka johtivat hallituksen kaatumiseen tämän vuoden toukokuussa sekä kahden valtiovarainministerin eroon puolen vuoden sisällä.

Vuoden 1992 budjettivajeeksi suunnitellaan 65 biljoonaa zlotya. Edellisvuonna budjettivaje oli 31 biljoonaa zlotya eli 3.3 % kansantuotteesta. Vaikka vuoden 1992 ensimmäisen neljänneksen budjettivaje oli selvästi ennakoitua

pienempi, joudutaan budjettimenoja supistamaan edellisvuodesta vielä puolella koko vuoden tavoitteen saavuttamiseksi.

Massayksityistämässä on vitkasteltu. Vaikka massayksityistäminen aloitettiin jo vuoden 1990 elokuussa, on yksityistettävistä yrityksistä myyty vasta pieni osa. Vuonna 1992 on suunniteltu myytävän 400 valtionyritystä, joista saadaan budjettituloja arviolta 10 mrd. dollaria. Toistaiseksi näistä yrityksistä ei ole myyty vielä puoliakaan. Valtionyritysten voitot vähenivät vuonna 1991 edellisvuodesta 11 % kansantuotteeseen verrattuna ja tulevat edelleen vähenemään. Mahdollisuudet budjettivajeen pienentämiseen ovat kaventuneet. Veropohjaa on laajennettava. Arvonlisäveron käyttöönottoa toistaiseksi vasta suunnitellaan.

Vaihdeettavan valuutan määräinen velka supistui 46.5 mrd:iin dollariin ja valuuttavaranto vahvistui 6.5 mrd:iin dollariin. Kokonaisvienti väheni 5.6 % samalla kun kokonaistuonti kasvoi 34 %. SEV-kauppa pieneni rajusti ja oli vuonna 1991 enää 11.7 % koko ulkomaankaupasta. Euroopan yhteisön maiden kanssa käytävä kauppa kasvoi puoleen koko ulkomaankaupasta.

Romania

Romania suunnitteli vuoden 1990 jälkipuoliskolla radikaaleja talousuudistuksia. **Tähän asti uudistuksilla on ollut vähän poliittista tukea ja niissä on edetty varsin varovaisesti.** Hintoja ei ole vielä kokonaan vapautettu säännöstelystä, vaikka niitä onkin korotettu jo kolmeen otteeseen vuoden 1990 marraskuusta alkaen. Hintojen nousu on ollut rajua. Vuonna 1991 hinnat kolminkertaistuivat nousten vuoden viimeisen neljänneksen aikana 10 % kuukaudessa. Vuoden 1992 alussa hinnat ovat nousseet peräti 20 % kuukaudessa. Lähitulevaisuudessa ei ole odotettavissa hintojen nousuvauhdin hidastumista, sillä suurinta osaa tukiaisista ei vielä ole poistettu ja hintojen vapauttamista suunnitellaan entistä laaja-alaisemmin. Tuotannon lasku on ollut voimakasta varovaisista uudistuksista huolimatta.

BKT on laskenut useina peräkkäisinä vuosina. Vuonna 1991 BKT supistui 14 %. Teollisuustuotanto väheni edellisvuoteen verrattuna 20 % ja vuoteen 1988 verrattuna 40 %. Virallisissa työttömyysluvuissa (4.3 %) ei ole otettu huomioon vajaata 600.000 työntekijää, joiden palkasta pidätettiin 40 % yhdeksän kuukauden ajan. Nämä mukaan lukien voidaan arvioida, että työttömiä oli vuoden 1991 loppuun mennessä 12 % työvoimasta. Vuoden 1992 alusta arviolta 90.000 työntekijää on kuukautta kohden jäänyt työttömäksi.

Valuuttakurssia on devalvoitu huomattavasti talousuudistusten aloittamisen jälkeen, vaikkakaan ei vielä riittävästi heikossa tilassa olevan vientiteollisuuden tukemiseksi. Leu on ollut sisäisesti vaihdettava vuoden 1991 marraskuusta.

Suurin osa vientiteollisuuden tuotannosta ei SEV-kaupan romahtamisen jälkeen sovellu lännen vientiin. Elinkelpoinen osa teollisuutta sopeutui lännen kauppaan jo 1980-luvun ensimmäisellä puoliskolla, jolloin Romania aloitti runsaan 10 mrd:n dollarin suuruisen ulkomaanvelkansa takaisinmaksun ja suuntasi vientiä länteen. Neuvostoliittolaisia edullisia raaka-aineita ei kuitenkaan enää ole vientiteollisuuden käytettävissä. Kokonaisvienti supistui verrattain vähän eli 5 %. SEV-kaupan romahtamisen ja vaihdettavan valuutan pulan vuoksi kokonaistuonti väheni 33 %.

Vaihtotaseen vaje osoittautui odotettua pienemmäksi vuonna 1991 ja oli 1.2 mrd. dollaria. Valuuttavaranto pieneni edellisvuodesta puolella.

Seuraavat parlamenttivaalit pidetään kuluvan vuoden syyskuun lopussa. Vaaleilla etsitään ratkaisua heikkenevään talouskehitykseen ja hitaasti eteneviin talousuudistuksiin. Raaka-aineista vallitsevan pulan, vanhentuneen tuotantorakenteen uudistamisen sekä kotimaisen kysynnän supistumisen vuoksi maan odotetaan ottavan lähivuosina ulkomailta luottoa arviolta 3–5 mrd. dollaria.

Tšekkoslovakia

Tšekin ja Slovakian liittovaltio aloitti radikaalin talousohjelman vuoden 1991 alussa. **Toistaiseksi talousuudistuksia on toteutettu melko onnistuneesti.** Vaikka BKT laski vuonna 1991 verrattain paljon eli 13.4 % ja entisestä SEV-kaupasta huomattavan riippuvaiseksi tulleen teollisuuden tuotanto supistui 23 %, ei makrotalouden suotuisia lähtökohtia ole vielä menetetty. OECD arvioi vuoden 1992 alussa talouskehityksen jatkuvan myönteisenä. Talousuudistusten nimelliseksi ankkuriksi valittu valuuttakurssi on pysynyt yllättävän pitkään muuttumattomana.

Verotulojen väheneminen vuoden loppua kohti muutti vielä vuoden puolivälissä selvästi ylijäämäisen budjetin lopulta alijäämäiseksi. Budjettivaje jäi muita itäisen Keski-Euroopan maita pienemmäksi ja oli vain 1 % kansantulosta. Työttömiä oli vuoden 1991 loppuun mennessä 6.6 % työvoimasta - Tšekin tasavallassa 4 % ja sitä köyhemmissä Slovakiassa 12 %.

Vuoden 1991 ensimmäisellä puoliskolla hinnat nousivat 41 % ja tasaantuivat sen jälkeen nousten vuoden jälkimmäisellä puoliskolla 10 %. Vuoden 1992 hintojen nousuvauhdin odotetaan olevan itäisen Keski-Euroopan maiden pienin eli 15 %.

Lännen vienti kasvoi vuonna 1991 viidenneksellä ja korvasi osittain SEV-viennin romahduksen. Kokonaisvientä jäi 9 % edellisvuotta pienemmäksi. SEV-tuontia ei korvattu lännen tuonnilla ja kokonaistuonti supistui viidenneksen. Vienti entisiin SEV-maihin oli vuonna 1991 vielä 39 % koko viennistä ja tuonti 43 % koko tuonnista. Vanhan SEV-kaupan aikaisen tuotantorakenteen muuttaminen vie aikansa ja edellyttää mittavia investointeja lännen viennin kasvattamiseksi. Vuonna 1991 investointeja vähennettiin edellisvuodesta peräti 37 %. Osa investoinneista odottaa kuluvan vuoden toukokuussa alkaneen massayksityistämisen ensimmäisten vaiheiden päättymistä.

Tšekkoslovakian vaihdettavan valuutan määräinen velka oli varsin kohtuullinen eli 9.4 mrd. dollaria vuonna 1991. Velka kasvoi edellisvuodesta 1.3 mrd. dollaria. Velka henkeä kohti oli neljänneksen Unkarista, joka on henkeä kohti velkaantunein.

Vaihtotaseen vaje oli 300 miljoonaa dollaria. Valuuttavaranto vahvistui edellisvuoden 1.1 mrd:sta dollarista 3.1 mrd:iin dollariin. **Vuoden 1992 kesäkuun alussa pidettyjen parlamenttivaalien jälkeen Tšekin ja Slovakian tasavaltojen jakautuminen on näyttänyt yhä todennäköisemmältä.** Huolimatta lisääntyvästä poliittisesta epävakaudestaan, maata ei voi verrata Puolaan, jossa päätöksentekijät ovat viime aikoina olleet etäällä toisistaan. Mahdollisen hajoamisen jälkeen talousuudistukset tulevat hidastumaan selvästi molemmissa tasavalloissa. Talouskehitys voi kääntyä huonompaan suuntaan etenkin Slovakiassa, jossa on keskitetysti entiseen SEV-kauppaan erikoistunutta raskasta teollisuutta.

Unkari

Talouskasvu on ollut jo pitkään verrattain hidasta ja tempoilevaa. BKT:n supistuminen 7–9 % oli kuitenkin vuonna 1991 odotettua suurempi. Tuotannon kohtuullisen suurta laskua selitetään rakenteellisten uudistusten tehostamisella ja SEV-kaupan romahtamisella. Teollisuustuotanto supistui 19 % edellisvuodesta. Eniten supistui suurten valtionyritysten ja SEV-kauppaan keskittyneen teollisuuden tuotanto. Vähittäisen talousuudistuksen pitkän ajan kokeilut näyttävät kuitenkin kääntyneen jossain määrin tuloksellisiksi. Poliittista vakautta on jatkunut jo pitkään. Pankki- ja verojärjestelmä on muihin maihin verrattuna kehittynein. Pienten yksityisten yritysten tuotanto kasvoi yli puolella. Ulkomaiset suorat sijoitukset ovat jatkaneet säännöllistä kasvuaan ja olivat 2.8 mrd. dollaria vuonna 1991. Mahdollisuudet uusiin luottoihin kansainvälisiltä luottomarkkinoilta ovat parantuneet.

Unkari aloitti ensimmäisen kerran Kansainvälisen valuuttarahaston tukeman vakauttamisohjelman vuonna 1988. Suunnitellun budjettivajeen ylittäminen keskeytti valuuttarahaston rahoituksen melkein vuodeksi. Vuoden 1991 budjettivaje oli kohtuullisesti 3 % kansantuotteesta, vaikka olikin kolmanneksen asetettua tavoitetta suurempi. Vuonna 1992 budjettivajeen on suunniteltu jäävän 70 mrd:iin forinttiin, mutta jo kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä vajetta oli 36 mrd. forinttia. Arviolta puolet tämän vuoden alun budjettivajeesta oli seurausta yritysten maksamattomista veroista.

Työttömiä oli 400.000 eli 9 % työvoimasta vuonna 1991. Vuonna 1992 työttömyyden ennustetaan kasvavan vielä puolella.

Tulevan talouskehityksen voi odottaa muuttuvan myönteisemmäksi. Vuonna 1991 hinnat nousivat 34 %, mutta hintojen nousuvauhtia voitaneen hidastaa kuluvan vuoden loppuun mennessä. Edellisvuosien suhteellisten velanhoitomenojen voi olettaa edelleen alentuvan. Vuoden 1991 loppuun mennessä suhteelliset velanhoitomenot ovat vähentyneet 1980-luvun puolivälistä melkein puoleen ja olivat 38 % vaihdettavan valuutan määräisestä viennistä. Vienti OECD-maihin kasvoi 34 % vuonna 1991. Vaihtotase oli muihin maihin verrattuna poikkeuksellisesti 267 miljoonan dollarin verran ylijäämäinen siitäkin huolimatta, että entisen Neuvostoliiton öljyntuonti maksoi 1 mrd. dollaria edellisvuotta enemmän. Valuuttavaranto vahvistui 3.5–4.0 mrd:iin dollariin.

Kuluvan vuoden huhtikuussa säädettiin uusi konkurssilaki, joka velvoitti yrityksiä paljastamaan rahoitusvaikeutensa huhtikuun sovittuun määräpäivään mennessä. Lukuisat yritykset ovat tehneet konkurssin viimeisen kahden vuoden aikana. Viranomaisten mukaan arviolta 40–45 % teollisuudessa toimivista valtionyrityksistä voi ajautua konkurssiin. Laki voi omalta osaltaan vaikeuttaa hintojen vakauttamista, sillä tappiolliset valtionyritykset ovat yrittäneet muuttaa toimintaansa voitolliseksi hintoja korottamalla.

Vuonna 1991 forinttia devalvoitiin kaikkiaan 15 %. Vuonna 1992 suunnitellaan enintään 10 %:n suurista devalvaatiota. Ulkomaankaupan uudelleensuuntaamisessa on edetty varsin pitkälle. Entinen Neuvostoliiton-kauppa väheni 60% edellisvuodesta ja entinen SEV-kauppa viidennekseen ulkomaankaupasta. Lännen vienti kasvoi kolmanneksen ja riitti osittain korvaamaan entisen SEV-viennin romahduksen.

Taulukko.

Itäisen Keski-Euroopan talouskehitys vuonna 1991, %¹

	Bulgaria	Puola	Romania	Tsekko-slovakia	Unkari	Itäinen Keski-Eurooppa
BKT	-23	-8-(-10)	-13,5	-13,4	-7-(-9)	-12-(-13)
Teollisuustuotanto	-28	-11,9	-22	-22,8	-21,5	-18,9
Maataloustuotanto	-5	-2	0,5	-8,8	-3	-2,8
Työvoiman tuottavuus	-11,7	-2,5	n.a.	-14,1	-9,4	-9-(-10)
Työttömiä työvoimasta	10,5	11,4	11,9	6,6	8,5	9-10
Kuluttajahinnat	473	60	205	54	34	
Budjettivaje (BKT:sta)	-7	-4,5	-3,2	-1	-3	
Bruttoinvestoinnit	n.a.	-8	-26,8	-36,7	-10	-17-(-18)
Yksityinen kulutus	-54	6-8	-27,7	-32,8	-28	
Reaalipalkat	-58	3,6	-16,3	-24,2	-8,6	
Vienti	-53,9	-6,5	-5,5	-9,1	-10,7	
OECD-maat	-53,4	18,8	-13,8	18,8	34,3	
Tuonti	-64,1	34,4	-33	-20,1	-2,3	
OECD-maat	-70,5	80,9	-2,4	-2	65,1	
Vaihtotase, mrd. USD	-0,9	-1,4	-1,2	0,3	0,3	-2,9
Bruttovelka, mrd. USD	11,6	46,5	2	9,4	22,7	92,2
Valuuttavaranto, mrd. USD	0,5-0,8	6,5	< 0,3	3,1	4	14,4-14,7
Yhteisyritysten määrä	800	4800	4800	8100	11100	29600
Ulkomaiset sijoitukset, mrd. USD	0,6	0,8	0,3	1,3	2,8	5,8

¹Tilastotiedot alustavia.

Lähteet: Östekonomisk Rapport 28.4.1992.
 WIIW-Mitgliederinformation 3/1992.
 WIIW Reprint-Serie Juni/1992 (Nr. 139).